הלקח הנשגב מהבכי של יוסף ובנימין שכל אחד מהם בכה על צערו של אחיו

בפרשתנו פרשת ויגש אחרי שנתגלה יוסף לאחיו כתוב (בראשית מה-יד): **"ויפול על צואר בנימין אחיו ויבך ובנימין בכה על צואריו, וינשק לכל אחיו ויבך עליהם ואחרי כן דברו אחיו אתו"**. ופירש רש"י ומקור הדבר בגמרא (מגילה טז:): **"ויפול על צואר בנימין אחיו ויבך, על שני מקדשות שעתידין להיות בחלקו של בנימין וסופן להיחרב, ובנימין בכה על צואריו, על משכן שילה שעתיד להיות בחלקו של יוסף וסופו להיחרב"**.

בהשקפה ראשונה מפליא מאד הבכי המשותף של יוסף ובנימין על חורבן בתי המקדשות, שהרי שני האחים הללו - בניה היחידים של רחל אמנו לא נפגשו כ"ב שנים, והיה ראוי כי אחרי שזכו סוף סוף להיפגש, ישמחו יחד ויספרו אחד לשני על כל מה שעבר עליהם, והנה במקום זה הם נופלים אחד על צווארו של חבירו לבכות על חורבן בתי מקדשות שיהיו בחלקם.

ביאור נפלא של ה"כתב סופר"

פתח דברינו יאיר עם ביאורו של ה"כתב סופר", על פי הידוע כי שנאת חנם גרמה לחורבן בית המקדש, כמו ששנינו בגמרא (יומא ט:): **"מקדש ראשון מפני מה חרב, מפני שלשה דברים שהיו בו עבודה זרה וגלוי עריות ושפיכות דמים... אבל מקדש שני שהיו עוסקין בתורה ומצוות וגמילות חסדים מפני מה חרב, מפני שהיתה בו שנאת חנם, ללמדך ששקולה שנאת חנם כנגד שלש עבירות עבודה זרה גלוי עריות ושפיכות דמים"**.

והנה מכירת יוסף היתה למראית עין בבחינת שנאת חנם, כמו שכתוב (בראשית לז-ד): **"וישראל אהב את יוסף מכל בניו כי בן זקונים הוא לו ועשה לו כתונת פסים, ויראו אחיו כי אותו אהב אביהם מכל אחיו וישנאו אותו ולא יכלו דברו לשלום"**. [אף כי ברור כי בנוגע לשבטים ענין זה הוא למעלה מהשגתנו]. ויש לומר כי מטעם זכו יוסף ובנימין שנבנו בתי המקדשות בחלקם, כי שני האחים הללו היו היחידים מכל י"ב השבטים, שלא היה להם שום חלק ונחלה בשנאת האחים של מכירת יוסף.

לפי זה אומר ה"כתב סופר", כי מטעם זה כאשר נסתיים המעגל של מכירת יוסף אחרי שנתגלה לאחיו, גילו מן השמים ליוסף ובנימין כי בזכות העדר השנאה ביניהם עתידים בתי המקדשות להיבנות בחלקם, והשכילו להשיג מזה שעתידים בתי מקדשות הללו להיחרב בעון שנאת חנם, לכן בכו דוקא עתה על החורבן שנגרם בעון שנאת חנם, וזהו שכתוב על יוסף: **"וינשק לכל אחיו ויבך עליהם"**, שבתי המקדשות יחרבו בחטא מכירת יוסף עכדה"ק.

ויש להביא סימוכין לדברי ה"כתב סופר", כי מכירת יוסף היא בבחינת שנאת חנם שנתגלגלה מדור לדור עד לחורבן בית המקדש, ממה שמצינו במדרש (ילקוט שמעוני משלי סימן תתקכט): **"אמר רב יהודה, לא נמסרו הרוגים למלכות אלא על מכירתו של יוסף. אמר רבי אבין, הרי אומר עשרה - עשרה כל דור ודור, ועדיין אותו חטא תלוי"**.

נמצינו למדים מהמדרש דבר איום ונורא, כי כמו שעשרה הרוגי מלכות נהרגו בחטא מכירת יוסף, כן בכל דור ודור ישנם עשרה הרוגי מלכות בחטא מכירת יוסף. והביאור בזה כי החובה מוטלת עלינו ללמוד מוסר השכל לאהבה בין האחים, אבל אם אנו ממשיכים ח"ו בשנאת אחים הרי זה גורם ח"ו לעורר שוב החטא של מכירת יוסף.

ויותר מזה מצינו בזוהר חדש (פרשת וישב לו:), כי בעון שנאת חנם נתעורר החטא של מכירת יוסף, שגרם להם ליפול בגלות אדום ששנאו את ישראל שנאת חנם: **"גרם חובה דשנאת חנם, ואיתער ההיא שנאת חנם דקדמיתא, הדא הוא דכתיב** (בראשית לז-ד) **וישנאו אותו, להוא צדיק, וכדין יהב יתהון קוב"ה בידא דמאן דסני לון שנאת חנם, הדא הוא דכתיב באדום** (יחזקאל לה-ה) **יען היות לך איבת עולם ותגר את בני ישראל על ידי חרב"**.

רעיון נשגב של הרה"ק רבי יחזקאל מקאזמיר זי"ע

ועתה בא וראה רעיון נשגב שהביא ב"דברי ישראל" ממודזיץ כאן בשם זקינו הרה"ק רבי יחזקאל מקאזמיר זי"ע, רעיון המשתלב ומשלים את דברי ה"כתב סופר" ביתר שאת, שמבאר גם כן ענין הבכי של יוסף ובנימין על חורבן בתי המקדשות, משום שהשיגו ברוח קדשם שעתידים להיחרב בגלל שנאת חנם שתחילתה במכירת יוסף, אלא שמוסיף על כך כי בבכי זה כל אחד על צווארו של חבירו, ביקשו לעשות הכנה לתיקון החטא של שנאת חנם.

והענין הוא כי כאשר נדקדק נראה, שכל אחד מהם לא בכה על חורבן בית המקדש שהיה בחלקו, אלא על חורבן בית המקדש שהיה בחלקו של אחיו, כי יוסף בכה: **"על שני מקדשות שעתידין להיות בחלקו של בנימין וסופן להיחרב"**, ואילו בנימין בכה: **"על משכן שילה שעתיד להיות בחלקו של יוסף וסופו להיחרב"**, כל זה בבחינת סלילת דרך לכל ישראל לאהבת אחים, להצטער בצערו של חבירו ולשמוח בשמחתו עכדה"ק.

נפלא לצרף לזה מה שהביא ה"דברי ישראל" עוד בשמו, לפרש בדרך עבודה מה שכתוב בפרשתנו אחרי שנתוודע יוסף לאחיו (מה-כד): **"ויאמר אלהם אל תרגזו בדרך. פירוש אל תרגזו בדרך, רצונו לומר בדרכי החסידות. היינו כשאתה עובד להבורא יתברך על פי איזה דרך, וכשאתה רואה שחבירך אינו עובד על דרך זה שאתה הולך אל תרגז עליו, כי הרבה דרכים יש בעבודת הבורא יתברך שמו"**.

מוסיף על כך ה"דברי ישראל" לבאר, מדוע נזכר יוסף דוקא עתה להזהיר אותם על כך:

"והענין מה שראה על ככה להזהיר אותם על זה יש לומר, כי מחלוקת השבטים עם יוסף עד שמכרוהו, בודאי לא היתה המחלוקת בדברים גשמיים רק בדרכי החסידות כמובן, לפיכך הזהיר אותם עכשיו, שאל ירגזו עוד בדרכי החסידות

שלהם, רק יבינו שיש הרבה דרכים בעבודת הבורא והכל עולה בקנה אחד".

ולפי האמור נראה כי ביאור נשגב זה הוא השלמה לביאור הקודם של רבי יחזקאל מקאזמיר זי"ע, כי מה שהזהיר אותם יוסף על כך דוקא עתה, הוא משום שהשיג ברוח הקודש שעתידים בתי המקדשות להיחרב בגלל שנאת חנם, והרי אחת מהסיבות לשנאת חנם היא כפי שאנו רואים בעוונותינו הרבים, שלפעמים קשה לאדם לקבל את דרך העבודה של חבירו שהיא שונה משלו.

לכן נתחכם יוסף להזהיר את אחיו, ונתכוון להזהיר גם אותנו צאצאיהם של אחיו השבטים: **"אל תרגזו בדרך"** - אם אתם רוצים לתקן את הפגם של שנאת חנם שגרמה לחורבן בית המקדש ולקרב בכך את הגאולה, אל תרגזו בשלהבת אש של קנאות מדומה על הדרך בעבודת ה' של חברך שהיא שונה משלך, אלא תקבל אותו ואת דרך התורה השלו באהבה, על ידי ידיעה ברורה כי אל אחד לכולנו, וכל אחד יש לו דרך מיוחדת בעבודת ה' לפי שורש נשמתו.

יוסף ובנימין בעקבות רחל אמם

ויש להוסיף תבלין לדבריו הקדושים של רבי יחזקאל מקאזמיר זי"ע, כי יוסף ובנימין שבכו כל אחד על החורבן בחלקו של אחיו סללו בכך את הדרך לאהבת אחים, על פי מה שגילו לנו חכמינו ז"ל במדרש רבה (פתיחה איכה אות כד), כי בשעת חורבן בית המקדש באו האבות הקדושים אברהם יצחק יעקב ומשה רבינו כל אחד בפני עצמו, לדפוק על שערי רחמים בתפלה ותחנונים לפני ה' ולא נענה הקב"ה לתפלתם, עד שקפצה רחל אמנו לפני הקב"ה ומיד נתגלגלו רחמיו על ישראל, והנה מעט מלשון המדרש:

"באותה שעה קפצה רחל אמנו לפני הקב"ה ואמרה, רבונו של עולם גלוי לפניך שיעקב עבדך אהבני אהבה יתירה ועבד בשבילי לאבא שבע שנים, וכשהשלימו אותן שבע שנים והגיע זמן נשואי לבעלי, יעץ אבי להחליפני לבעלי בשביל אחותי, והוקשה עלי הדבר עד מאד כי נודעה לי העצה, והודעתי לבעלי ומסרתי לו סימן, שיכיר ביני ובין אחותי כדי שלא יוכל אבי להחליפני.

ולאחר כן נחמתי בעצמי וסבלתי את תאוותי, וריחמתי על אחותי שלא תצא לחרפה, ולערב חילפו אחותי לבעלי בשבילי, ומסרתי לאחותי כל הסימנין שמסרתי לבעלי כדי שיהא סבור שהיא רחל, ולא עוד אלא שנכנסתי תחת המטה והיה מדבר עמה והיא שותקת, ואני משיבתו על כל דבר ודבר כדי שלא יכיר לקול אחותי, וגמלתי חסד עמה ולא קנאתי בה ולא הוצאתיה לחרפה. ומה אני שאני בשר ודם עפר ואפר, לא קנאתי לצרה שלי ולא הוצאתיה לבושה ולחרפה, ואתה מלך חי וקיים רחמן, מפני מה קנאת לעבודת כוכבים שאין בה ממש, והגלית בני ונהרגו בחרב ועשו אויבים בם כרצונם.

מיד נתגלגלו רחמיו של הקב"ה ואמר, בשבילך רחל אני מחזיר את ישראל למקומן, הדא הוא דכתיב (ירמיה לא-יד) **כה אמר ה' קול ברמה נשמע נהי בכי תמרורים, רחל מבכה על בניה מאנה להנחם על בניה כי איננו, וכתיב** (שם) **כה אמר ה' מנעי קולך מבכי ועיניך מדמעה כי יש שכר לפעולתך וגו', וכתיב** (שם) **ויש תקוה לאחריתך נאם ה' ושבו בנים לגבולם".**

החובה לרכוש תכונה זו של אהבת חנם מרחל אמנו

כאשר נתבונן נשכיל להבין מדוע התפעל הקב"ה כביכול כל כך ממעשיה הטובים של רחל אמנו, עד כדי כך שהבטיח לה על הגאולה העתידה: **"ושבו בנים לגבולם"**, על פי הגמרא הנ"ל כי בית המקדש נחרב בגלל שנאת חנם, ולפי זה מבואר בספרים הקדושים כי התיקון על כך הוא לאהוב את ישראל אהבת חנם.

הנה כי כן איה עט סופר שמסוגל לתאר אפילו מעט מזעיר גודל אהבת חנם וזיכוך המדות שהיה לרחל אמנו. היה זה אחרי שעבד יעקב ברחל שבע שנים כדי לשאת אותה לאשה, וסוף סוף כאשר כבר מגיע הזמן שתיכנס לחופה, בא לבן אביה ומכניס ברמאות את לאה אחותה במקומה.

והנה היה זה רק טבעי ומובן מאליו שרחל תגלה ליעקב את האמת, אולם רחל אמנו לא רק ששתקה ולא גילתה כלל ליעקב על הרמיה הגדולה של לבן אביה, אלא זאת ועוד, שהתחבאה באותו חדר ששהו בו יעקב ולאה, וכששאל יעקב את לאה על הסימנים כדי לבחון אם היא רחל, ענתה לו רחל בקול שלה על כל שאלותיו כדי שלא לבייש את לאה אחותה.

לכן רק אהבת חנם כזאת של רחל אמנו, יש בכוחה לפרוץ כל מחיצות ברזל של הגלות ששורשה מצד שנאת חנם ששררה בין ישראל, לכן במקום שהאבות הקדושים ומשה רבינו לא הצליחו כביכול לעורר רחמים אצל הקב"ה על הגאולה, הנה כאשר באה רחל אמנו: **"מיד נתגלגלו רחמיו של הקב"ה ואמר, בשבילך רחל אני מחזיר את ישראל למקומן".**

נשכיל ללמוד מזה, כי התיקון הגדול שהתחילו יוסף ובנימין להיות דוגמא אישית, לאהבת אחים שכל אחד מיצר בצערו של חבירו, הוא משום שהלכו בדרכי אמם רחל שסללה את הדרך להם ולכל ישראל לאהבת חנם בלי שום נגיעה אישית, והחוט המשולש הזה רחל ושני בניה יוסף ובנימין, הם בבחינת מגדל אור להאיר לנו את הדרך איך לתקן הפגם של שנאת חנם שגרמה לחורבן בית המקדש, על ידי שנלך בדרכם לאהוב אהבת חנם, שתקרב את הגאולה ובנין בית המקדש השלישי במהרה בימינו.

"אין זרעו של עשו נופל אלא ביד בניה של רחל"

חשבתי דרכי לבאר בזה מה שאמרו חכמינו ז"ל בפסיקתא דרב כהנא (פסקא ג אות יג): **"אגדה היא שאין זרעו של עשו נופל אלא ביד בניה של רחל".** וכן מבואר בפסיקתא רבתי (פרשה יג): **"כיון שמלך שאול אמר הקב"ה, אין זרעו של עמלק נופל אלא ביד בנה של רחל".** פירוש, עמלק שהוא מזרעו של עשו, נופל בידי שאול המלך משבט בנימין שהוא מבניה של רחל. וצריך ביאור מדוע באמת זרעו של עשו נופל דוקא בידי בניה של רחל.

ויש לבאר הענין בזה בהקדם לבאר הטעם שנענשו בחטא שנאת חנם בחורבן בית המקדש על ידי אדום, על פי מאמר חכמינו ז"ל במדרש תהלים על הפסוק (מזמור קכ-ו): **"רבת שכנה לה נפשי עם שונא שלום. וכי יש אדם שונא שלום, עשו שונא השלום, וכן הוא אומר** (ויקרא כו-ו)

ישוב הפלא על יוסף ובנימין שנפגשו אחרי כ"ב שנה, מדוע בכו דוקא עתה על חורבן בתי המקדשות שיהיו בחלקם

כתב סופר: יוסף ובנימין השיגו כי בתי המקדשות עתידים להיחרב בעון שנאת חנם שתחילתה במכירת יוסף

רבי יחזקאל מקאזמיר: יוסף ובנימין בכו כל אחד על החורבן בחלק חבירו, להתחיל בכך התיקון לשנאת חנם

יוסף ובנימין למדו את המדה של אהבת חנם, מרחל אמם שמסרה את הסימנים ללאה אחותה במסירות נפש

ביאור המדרש: "אגדה היא שאין זרעו של עשו נופל אלא ביד בניה של רחל" - בזכות שלא פגמו בשנאת חנם

המקובל האלקי רבי שמשון מאוסטרפאלי זי"ע: עשו הוא בבחינת קליפת רי"ב הגורם לשכחת התורה

מגלה עמוקות: דוד המלך מכנה את עשו "שונא שלום", כי עש"ו בגימטריא שלו"ם בהיותו מתנגד לשלום

ר'חל י'וסף ב'נימין ראשי תיבות רי"ב, לרמז כי בזכות אהבת חנם הם זוכים לבטל קליפת עשו רי"ב

ונתתי שלום בארץ, אימתי יהיה כן (שם) **והשבתי חיה רעה מן הארץ, ואין חיה רעה אלא חזיר שנאמר** (תהלים פ-יד) **יכרסמנה חזיר מיער, זה עשו הרשע".**

וכתב על זה מרן ה"חתם סופר" בפרשת תולדות (דף קכ טור ב ד"ה במדרש הצילה): **"רבת שכנה לי נפשי עם שונא שלום, ובמדרש** (שם) **מי הוא שונא שלום עשו. ושמעתי מרעי הגאון מהו' אברהם בינגא סג"ל, כי עש"ו גימטריא שלו"ם בטומאה, על כן נקרא שונא שלום".** וחזר על זה ה"חתם סופר" (שם דף קל טור ב ד"ה למה אשכל). הרי מבואר כי קליפת עשו היא ההתנגדות לשלום ואחדות בין ישראל.

ומצינו מקור מוקדם לכך בדברי "בעל הטורים" פרשת תולדות (בראשית כה-כה): **"עשו בגימטריא שלום".** וכן כתב ב"מגלה עמוקות" (פרשת פנחס ד"ה בפסיקתא) על הפסוק שהבטיח הקב"ה לפנחס (במדבר כה-יב): **"לכן אמור הנני נותן לו את בריתי שלום, לקביל עש"ו שהוא שונא שלום, שכן עשו בחושבנא שלום".**

הנה כי כן ירווח לבנו להבין מדוע חרב בית המקדש השני בעון שנאת חנם על ידי קליפת אדום הוא עשו, כי חיותו וכוחו של **עש"ו** שעולה **שלו"ם** מתגבר כאשר ח"ו אין שלום בין ישראל, לכן על ידי שנאת חנם שהיא היפך השלום נתחזק כוחו, עד כדי כך שהצליח להחריב את בית המקדש ולהגלות את ישראל בגלות אדום.

מעתה יפתח לנו שערי אורה להבין מאמרם: **"אגדה היא שאין זרעו של עשו נופל אלא ביד בניה של רחל".** כי שני בניה יוסף ובנימין שלא היה להם שום חלק ונחלה בשנאת האחים, זאת ועוד שסללו את הדרך לאהבת האחים, כאשר בכו כל אחד על צווארו של חבירו על חורבן בית המקדש שיהיה בחלקו, לכן להם נאה ולהם יאה להכניע את קליפת **עש"ו** שמתנגד במספרו למדת **שלו"ם** בין ישראל.

שמחתי למצוא סימוכין לכך במדרש שהביא "פרשת דרכים" (סוף דרוש כו) ומקור הדברים בילקוט שמעוני (שופטים ה רמז נא):

"אמר רבי שמואל בר נחמני, מסורת אגדה הוא בידינו שאין עשו נופל אלא ביד בניה של רחל, למה, שאם באים השבטים לדין עם עשו לומר לו, למה רדפת את אחיך [יעקב], **הוא אומר להם, למה רדפתם את יוסף אחיכם ואינכם מעולים ממני. וכיון שהוא בא אצל יוסף אומר לו** [לעשו], **למה רדפת את אחיך ואינו יכול להשיבו, אם תאמר שעשה לך** [יעקב] **רעה** [שלקח ממך הברכות], **אף אחי שלמו לי רעה ואני שלמתי להם טובה".**

ולפי דברינו הביאור בזה, כי רק מי שלא פגם בשנאת חנם וחי בשלום עם אחיו, מסוגל להכניע קליפת **עש"ו** שמתנגד במספרו למדת **שלו"ם**, ולכן עשו נמסר דוקא בידי בניה של רחל שהם יוסף ובנימין שלא היה להם חלק במכירת יוסף, ומה שהזכיר המדרש את יוסף, היינו כי יש לו עדיפות על בנימין שאחיו גמלו לו רעה במכירתו למצרים, והוא גמל להם טובה תחת רעה, אבל באמת גם בנימין בכלל זה, שהרי מטעם זה שלח הקב"ה את שאול משבט בנימין להילחם עם עמלק שהוא מזרעו של עשו.

"ושמתי כדכד שמשותיך" - שוהם או ישפה

ועתה בא וראה כי על פי האמור יפתח לנו פתח להבין מאמר פלא בדברי חכמינו ז"ל בגמרא (ב"ב עה.) על הפסוק שנאמר בנבואה על הגאולה העתידה (ישעיה נד-יב): **"ושמתי כדכד שמשותיך, אמר רבי שמואל בר נחמני, פליגי תרי מלאכי ברקיעא גבריאל ומיכאל, ואמרי לה תרי אמוראי במערבא, ומאן אינון יהודה וחזקיה בני רבי חייא, חד אמר שוהם וחד אמר ישפה, אמר להו הקב"ה להוי כדין וכדין".**

ונראה לבאר דברי חכמים וחידותם, על פי הידוע כי אבן שוהם שעל החושן הוא כנגד יוסף, ואילו אבן ישפה הוא כנגד בנימין, מעתה יש לומר כי בכך נחלקו גבריאל ומיכאל בשמים ושני האמוראים בארץ, באיזו זכות יאיר הקב"ה לישראל את אור השמש של הגאולה העתידה, בזכות שוהם שהיא אבנו של יוסף, או בזכות ישפה שהיא אבנו של בנימין.

והביאור בזה כי מדרגתו של יוסף באהבתו לאחיו היתה יותר גדולה משל בנימין, כי הן אמת שבנימין לא פגם כלל באהבת האחים, אבל הרי אחיו לא עשו לו שום רעה שיגרום לו לשנוא אותם, אבל לעומת זה יוסף הצדיק שמכרוהו אחיו למצרים, ועם כל זאת כלכל את אחיו ושילם להם טובה תחת רעה, מדרגה זו של אהבת האחים אין למעלה ממנה, ובכך נחלקו מלאכי מעלה במרום וחכמי התורה למטה: **"חד אמר שוהם וחד אמר ישפה".**

כלומר האם הגאולה תבוא דוקא בבחינת **"שוהם"**, דהיינו שיהיו ישראל במדרגת יוסף הצדיק, לאהוב אהבת ישראל אפילו כאשר גמלו לו רעה, או שמא אפילו אם לא יהיו ישראל במדרגה זו לאהוב גם אותם שגמלו להם רעה, אלא יהיו במדרגת בנימין בבחינת **"ישפה"**, שאין להם שום שנאת חנם אלא אהבת ישראל, הנה גם בזכות אהבה זו יקרבו את הגאולה, והכריע הקב"ה: **"להוי כדין וכדין"**, שהגאולה תבוא בזכות שניהם יחד, דהיינו שיהיו בישראל מעטים במדרגת יוסף ורובם במדרגת בנימין.

ר'חל י'וסף ב'נימין מבטלים בקדושתם קליפת רי"ב

רחש לבי דבר טוב לאוהבי תורת הרמז, לבאר מאמר המדרש הנ"ל: **"אגדה היא שאין זרעו של עשו נופל אלא ביד בניה של רחל"**, על פי מה ששנינו בגמרא (שבת קמז:): **"רבי אלעזר בן ערך איקלע להתם** [למקומות של יין ומרחצאות], **אימשך בתרייהו** [נמשך אחרי היין והמרחצאות], **איעקר תלמודיה** [נשתכח תלמודו].

כי הדר [כשחזר לעירו], **בעא למיקרא** [רצה לקרוא הפסוק (שמות יב-ב)] **החדש הזה לכם,** [אך במקום זה טעה] **אמר החרש היה לבם,** [החליף אות ד' של החד"ש עם ר' של החר"ש, אות ז' של הז'ה עם י' של הי"ה, ואות כ' של לכ"ם עם ב' של לב"ם], **בעו רבנן רחמי עליה והדר תלמודיה",** ביקשו החכמים רחמים עליו ונזכר בתלמודו.

והנה ידוע ומפורסם בכל ספרי הרמז מה שגילה לנו המקובל האלקי הקדוש רבי שמשון מאוסטרופאלי זצ"ל הי"ד בספר "לקוטי

שושנים", הטעם שטעה רבי אלעזר בן ערך דוקא בטעות כזו, לומר במקום: "**החדש הזה לכם**" - "**החרש היה לבם**", על פי מה שכתב בספר "ציוני" להמקובל האלקי רבי מנחם ציוני:

"**קליפה אחת נקראת רי"ב, ועמה תר"ה חיילות במנין אדר"ת שער, וקליפה זו רי"ב ממונה להשכיח ולהעקיר תורתן של תלמידי חכמים בשעת חליים, והשם הגדול הנקרא כד"ת הכתוב על מצחו של משי"ח ב"ן דו"ד, מבטל אותה קליפה עם חיילותיה תר"ה**".

לפי זה אומר הקדוש רבי שמשון בלשון קדשו:

"**ולדעתי זה סוד גדול מה דאיתא בגמרא, שרבי אלעזר רצה לקרות החדש הזה לכם, ויקרא החרש היה לבם, ולמה דוקא טעה טעות כזה, אלא כי הוא קרא מאות ד'** [של החד'ש] **ר'** [של החר'ש], **ומאות ז'** [של הז'ה] **י'** [של הי'ה] **ומאות כ'** [של לכ'ם] **ב'** [של לב'ם], **נמצא שטעה והחליף לאותיות רי"ב, לרמז שקליפה הנקראת רי"ב היא שגרמה לשכחתו, ויש לדעת, החר"ש הי"ה לב"ם גימטריא תר"ה, ורומז על תר"ה חיילותיה**".

מוסיף על כך רבי שמשון עוד דבר פלא:

"**ומה שכתב הציוני כי השם כד"ת שכתוב על מצח בן דוד מבטל אלו הקליפות, לדעתי החד"ש הז"ה לכ"ם גימטריא כד"ת, לרמז שאם יגידו הפסוק ביושר ולא בטעות, נרמז בה שם כד"ת המבטל קליפת השכחה. ויש לדעת כד"ת בגימטריא משי"ח ב"ן דו"ד, ואנו מתפללין עשה למען דת"ך, והענין פלא והוא יכפר בעדי**".

נמצינו למדים מזה כי עשו הרשע הוא בבחינת קליפת **רי"ב** הממונה להשכיח תלמודו של תלמיד חכם, שהרי אצלו כתוב: "**ויצא הראשון אדמוני כולו כאדרת שער**", הרומז על **תר"ה** חיילותיה כמנין **אדר"ת** של קליפת השכחה **רי"ב**.

רב"י בתורה מבטל בקדושתו קליפת רי"ב

יומתק לבאר בזה מאמרם בגמרא (ברכות נז:): "**הרואה רבי בחלום יצפה לחכמה**", בהקדם לבאר הטעם שזכה רבינו הקדוש רבי יהודה הנשיא להיקרא **רב"י** סתם, כמו שמצינו בגמרא (שבת לב:): "**מכדי רבי יהודה הנשיא היינו רבי**", וכן (יבמות מה.): "**ומאן רבי יהודה הנשיא רבי**". וצריך ביאור מדוע זכה דוקא הוא מכל התנאים אפילו שקדמו לו להיקרא "**רבי**" סתם.

נקדים מה שכתב הגה"ק החיד"א ב"פני דוד" (פרשת בא ד"ה החודש): "**דמהאי טעמא קורין רב"י למוסמך, לבטל קליפת רי"ב המשכחת**". ויש לומר כי מטעם זה כשנשתכח תלמודו של רבי אלעזר בן ערך על ידי קליפת **רי"ב** הגורמת שכחה: "**בעו רבנן רחמי עליה והדר תלמודיה**", כי רבנן שהם חכמי התורה שכל אחד נקרא בתואר **רב"י**, בכוחם לבטל שכחת התורה הבאה מקליפת **רי"ב**.

עוד זאת נקדים מה שכתב הרמב"ם (הקדמה ליד החזקה), כי רבינו הקדוש כתב את המשניות שהיא תורה שבעל פה כדי להציל שכחת התורה מישראל, ובלשון קדשו: "**לפי שראה שתלמידים מתמעטין והולכין והצרות מתחדשות ובאות, ומלכות רומי פושטת בעולם ומתגברת, וישראל מתגלגלין והולכין לקצוות, חיבר חיבור אחד להיות ביד כולם כדי שילמדוהו במהרה ולא ישכח**".

הנה כי כן מאחר שזכה בקדושתו לבטל שכחת התורה שבעל פה מישראל, על כן לו נאה ולו יאה להיקרא **רב"י** סתם, לרמז שביטל בקדושתו את שר השכחה קליפת **רי"ב** מישראל. ולפי זה יומתק להבין דברי חכמים וחידותם: "**הרואה רבי בחלום יצפה לחכמה**", כי **רב"י** רומז על ביטול שכחת התורה הבאה מקליפת **רי"ב**, ועל ידי ביטול קליפת השכחה יזכה לחכמה.

קליפת עשו המתנגדת לשלום הוא בבחינת קליפת רי"ב

ועתה בא וראה כי ענין זה שעשו הוא קליפת **רי"ב** הגורם שכחת התורה בישראל, מתאים להפליא עם מה שנתבאר כי **עש"ו** עולה בגימטריא **שלו"ם**, כי הוא מתנגד שיהיה שלום ואחדות בישראל, ולכן הוא מעורר קליפת **רי"ב** שהוא היפך השלום. ויש לבאר בזה מדוע קליפת **רי"ב** גורמת שכחת התורה, כי אין התורה מתקיימת אלא כאשר יש אחדות בין תלמידי חכמים, כמו ששנינו בגמרא (ברכות סג:):

"**הסכת ושמע ישראל** (דברים כז-ט), **עשו כתות כתות ועסקו בתורה, לפי שאין התורה נקנית אלא בחבורה, כדרבי יוסי ברבי חנינא, דאמר רבי יוסי ברבי חנינא, מאי דכתיב** (ירמיה נ-לו) **חרב אל הבדים ונואלו, חרב על שונאיהם של תלמידי חכמים שיושבים בד בבד ועוסקים בתורה**".

והנה מקור נוסף שקליפת **רי"ב** משכחת התורה על ידי שמעוררת מריבות ב"יערות דבש" (ח"א דרוש טז) וזה לשון קדשו:

"**לפי מה שמבואר ברבי אלעזר כד שכח תלמודו, אמר החרש היה לבם, כי השר המשכח הוא נקרא ריב, ולכך היו הטעות והשכחה באותיות רי"ב, והטעם כי אין ריב וקטט ומלחמה בעולם אשר לא סגי בלאו הכי בלי כעס, וכבר אמרו** (פסחים סו.) **כל הכועס חכמתו משתכחת, ולכך שר המשכח הוא ריב**".

וכן כתב ב"תולדות יעקב יוסף" (ריש פרשת אחרי) ששמע פירוש הכתוב (ישעיה כט-יד): "**לכן הנני יוסף להפליא את העם הזה הפלא ופלא, ואבדה חכמת חכמיו ובינת נבוניו תסתתר**" - **פל"א** ראשי תיבות **פ'ירוד ל'בבות א'נשים**, שזה גורם לשכחת התורה: "**ואבדה חכמת חכמיו ובינת נבוניו תסתתר**".

יומתק להבין בזה הטעם שבחר רבינו הקדוש, שנקרא **רב"י** סתם משום שזכה לבטל קליפת **רי"ב** הגורם שכחת התורה, לסיים את המשניות תורה שבעל פה במשנה (סוף עוקצין): "**אמר רבי שמעון בן חלפתא, לא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה לישראל אלא השלום, שנאמר** (תהלים כט-יא) **ה' עוז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום**".

בכך ביקש רבינו הקדוש ללמדנו, כי אי אפשר להיות "**כלי מחזיק ברכה**" - של התורה שלמד שלא תישכח ממנו, רק בתנאי שיש שלום ואחדות בין ישראל, כי אין התורה נקנית אלא בחבורה, אבל אם ח"ו יש ריב ומדנים בין ישראל, הרי מעוררים בכך ח"ו את קליפת **רי"ב** שגורמת ח"ו לשכחת התורה.

מעתה יאירו עינינו להבין כמה עמקו דברי חכמים שקבעו אומר: "**אגדה היא שאין זרעו של עשו נופל אלא ביד בניה של רחל**", כי עשו וזרעו הם בבחינת קליפת **רי"ב**, הגורמת שכחת התורה בישראל על ידי שמעוררת ריב ומדנים ביניהם, ולכן אין זרעו של עשו נופל אלא ביד בניה של רחל - יוסף ובנימין, שלא פגמו כלל בעון שנאת אחים, אלא אדרבה נתגלו במלוא הודם והדרם באהבת האחים שלהם, לכן יש בכוחם להפיל ולהכניע קליפת עשו וזרעו.

ויש להוסיף בזה רמז נפלא, שכן יוסף ובנימין שני בניה של רחל, אשר הלכו בעקבות רחל אמם ללמוד ממנה המדה של אהבת חנם שאין למעלה ממנה, הנה שלשתם יחד: **ר'חל י'וסף ב'נימין** ראשי תיבות **רי"ב**, לרמז שהם מבטלים קליפה זו בזכות אהבת ישראל שלהם, ומעתה מוטלת עלינו החובה ללכת בדרכם של החוט המשולש - **ר'חל י'וסף ב'נימין**, לאהוב כל אחד מישראל אהבת חנם (קהלת ד-יב): "**והחוט המשולש לא במהרה ינתק**".

לרפואה שלימה של הגאון רבי שלום חיים בן עליזה שליט"א נדבת דר. רפאל ולימור מהדב הי"ו

לקבלת המאמרים באימייל: mamarim@shvileipinchas.com